

AI og fremtidens byplanfaglighed

Kan AI gøre beslutningsvejene i byplanlægningen kortere, mere transparente, ligelige og flugte med vores demokratiske forestillinger om medborgerskab og fællesskaber? Eller vil AI trække os væk fra den deltagende by?

Center for Strategisk Byforskning har fokus på AI og afholder konference 6. marts 2025 i København

Af professor **Ole B. Jensen**, AAU

Fredag den 25. oktober 2024 mødtes en flok dedikerede byforskere under "Center for Strategisk Byforskning" (CSB) på Aarhus Arkitektskole for at diskutere, hvad kunstig intelligens – eller "AI" – mon kommer til at betyde for fremtidens byplanfaglighed. Et stort spørgsmål med mange vildveje og uoverskueligheder i terrænet. I denne artikel vil jeg give en kort afrapportering samt pege på nogle interessante kilder til videre fordybelse og endelig reklamere for en dagskonference om samme tema i foråret 2025.

Men lad mig begynde med motivationen for seminaret. Der spås utopiske såvel som dystopiske fremtider i lyset af den kunstige intelligens, eller AI som det hedder i folkemunde. Der er udsigt til store samfundsforandringer i dets kølvand, og der trækkes spor ind i mange professionsområder. Et af disse er byplanlægningen. Det var på denne baggrund, at vi i CSB havde inviteret til en diskussionsdag, hvor vi udforskede, hvilke mulige konsekvenser og scenarier AI stiller i udsigt for fremtidens byplanfaglighed.

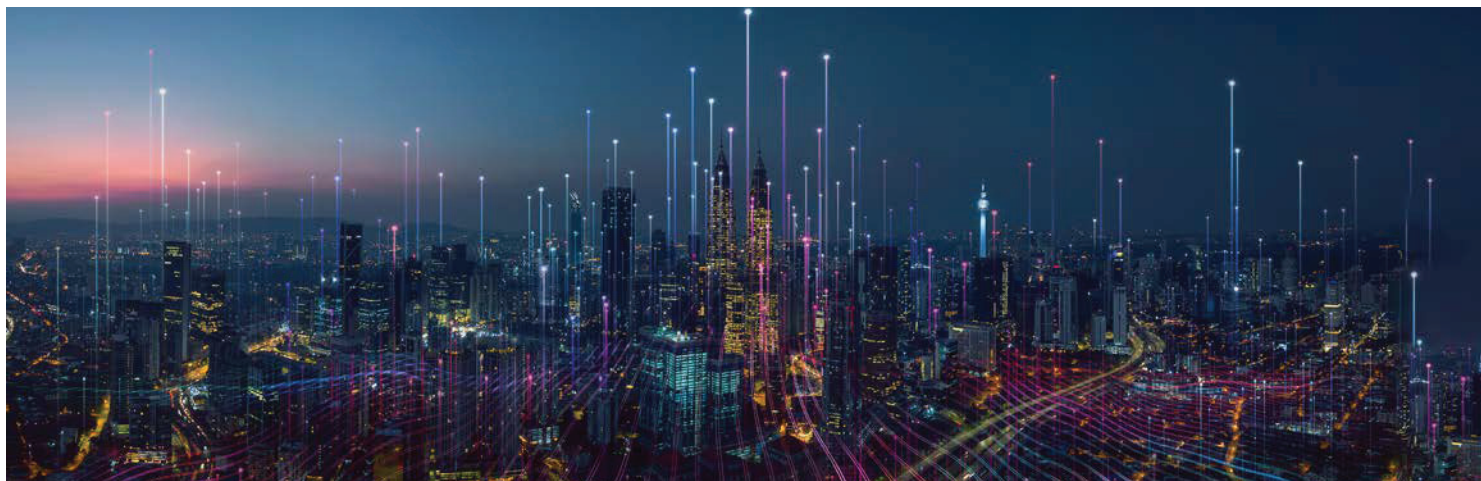
På seminaret havde vi for overskuelighedens skyld valgt fire hovedtemaer.

1 Algoritmerne

Det første vedrører, at man må spørge om menneskelige byer skabes af "maskiner" (eller algoritmer)? Når vi kigger på, hvad AI kan betyde for arkitektur og byplanlægning, er automatisering og standardisering et oplagt tema. Kommer AI til at rationalisere både design og formgivning såvel som sagsbehandling? Og hvis det bliver tilfældet, hvad sker der så med de etiske overvejelser og den byplanfaglige dimension, som handler om menneskelig visdom og empatisk forståelse for menneskers livsvilkår?

2 Når algoritmer lærer

Et andet tema vedrører, hvad der sker, når algoritmer "lærer"? Der er meget fokus på, at AI kommer til at ændre fremtidens jobmarked i form af menneskelige kompetencer som overflødiggøres. Men en anden vinkel, som også bør diskuteres, er, hvordan byplanpraktisk faglighed kan dygtiggøres og lære AI bedre byplanlægning? Algoritmerne "samler" inputs, og hvis disse er af høj faglig kvalitet, kan en effekt af AI i byplanlægningen måske også ligefrem blive bedre byplanlægning?

3 Kan de løse menneskeskabte problemer?

Og som det tredje tema spurgte vi, om maskinerne (og algoritmerne) kan løse menneskeskabte problemer? Byplanfaget står som alle andre fagligheder overfor kriseudfordringer indenfor miljø, klima, biodiversitet, social ulighed med mere. Er AI indvarslingen af, at vi skal have maskinerne og algoritmerne til at løse de menneskeskabte problemer?

4 Og hvad med demokratiet?

Som det fjerde og sidste tema rejste vi spørgsmålene om algoritmer for demokrati og borgerinddragelse. Da ideerne om "smart cities" havde deres indtog i byplanlægningen, gik det relativt hurtigt med at indse, at en topstyret, datahæmmelig og kommercialiseret by måske nok er smart på nogle felter, men ikke flugter med demokratiske forestillinger om medborgerskab og fællesskaber. Kan AI gøre beslutningsvejene kortere, mere transparente og ligelige? Eller ser det ud til, at AI trækker os væk fra den deltagende by?

Inspiration fra forskerne

Disse fire temaer er naturligtvis på ingen måde udtømmende, men var dog alligevel en række rimelige pejlemærker for diskussionen. Lad mig kort berette om de forskellige oplæg. Efter en velkomst hvor undertegnede dels mindede om, at byudvikling og teknologiudvikling er to sider af samme sag, gik vi frejdigt i sving. Vi lagde fra land med at bede om definitioner og afgrænsninger. Til at klare den lettere utaknemmelige opgave havde vi fået postdoc Joakim Bruslund Haurum fra AAU til at udlægge teksten. At sondre mellem deep learning, maskinlæring og generativ AI er fundamentalt, men også udfordrende hvis man ikke er teknolog. Joakim gav en meget fin fremstilling af, hvad "AI egentlig er", som vi havde bedt ham om og var under resten af dagens diskussioner en stor hjælp, når der opstod

faktuelle spørgsmål. Herefter overtog Nitsan Bartov fra Det Kongelige Akademi og ledte os igennem de tanker, som har indrammet hans netop opstartede forskningsprojekt "AI-enhanced framework for regenerative urban design". Et projekt der gennemføres som et erhvervsph.d. i samarbejde med Henning Larsen Arkitekter. Nitsan gav sine spændende bud på, hvad "regenerativ og datadrevet" urban design kan være. Dernæst lyttede vi til forskningsassistent Dylan Chau Huynh, AAU. Dylan fortalte om "AI i arkitektur og urban design uddannelsen" på Aalborg Universitet. Oplægget var meget hands-on og tog blandt andet udgangspunkt i, at de studerende på arkitektur og design-uddannelsen havde fået mulighed for at deltage i en lille konkurrence, Dylan havde organiseret. På denne baggrund fik vi indblik i, hvad de studerende kan med AI i skrivende stund.

Efter frokost gik vi derefter videre til et oplæg fra forskningsassistent Csilla Duray fra KU med titlen "Using AI for Nature Futures in Developing Urban Areas". Dette oplæg var meget interessant til at illustrere, at AI også er relevant i relation til borgerinddragelse. Ikke mindst rummer det interessante dimensioner, når det kommer til fremtidsscenerier og visualiseringer. Dernæst tog lektor Luis Santos fra AAU os på en tour de force gennem "Generative AI and Architecture". Luis fremhævede, at når AI anvendes på AI, bliver det ganske vanskeligt for mennesker at styre og overskue processerne.

Slutteligt havde vi bedt professor Anders Albrechtslund fra Center for Overvågningsstudier på AU om at forholde sig til temaet "AI, byer og overvågning". Han fremhævede, at dette tema må forstås på en baggrund af et fravær af et privilegeret sted, hvor al information findes ("big Brother"). Snarere er situationen præget af en mangfoldighed af overvågende systemer, hvor AI blot tilføjer yderligere kompleksitet.

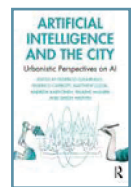
RAPPORTØRENS

3

LITTERATUR-ANBEFALINGER

Elliott, A. (2022)
Making Sense of AI. Our Algorithmic World
Cambridge: Polity

Cugurullo, F. (et al.) (2024)
Artificial Intelligence and the City. Urbanistic Perspectives on AI
London: Routledge

Strømke, I. (2023)
Maskiner der tænker. Algoritmernes hemmeligheder og veje til kunstig intelligens
København: Politikens Forlag

Invitation: AI konference 6. marts 2025

Diskussionen er ikke slut og emnet ikke udtømt. Snarere tværtimod. Der er meget som taler for, at vi først lige er begyndt at ridse i overfladen på, hvad AI mon kommer til at betyde for fremtidens byplanfaglighed. Derfor er det også med stor fornøjelse, at jeg kan runde denne lille rapport af med en invitation: **Torsdag den 6. marts 2025** organiserer Center for Strategisk Byforskning i samarbejde med Dansk Byplanlaboratorium

en heldagskonference på Aalborg Universitets afdeling i Sydhavnen, København. Her inviteres fagfolk, praktikere, forskere og generelt interesserede til at deltage i en konference om "Kunstig Intelligens og Byplanlægning", hvor målet er at koble praktisk viden og forskning for at blive klogere på, hvad dette begyndende felt rummer. Der er mere information om dette arrangement på byplannyt.dk